

Provincie Gelderland Advies informateur

Inleiding

Op 2 maart jl. vonden de verkiezingen plaats van de leden van Provinciale Staten. De VVD kwam in Gelderland van 9 op 11 zetels en werd daarmee ook de grootste fractie. Het is in het Nederlandse staatsrecht goed gebruik dat de grootste partij het initiatief neemt in de coalitie-onderhandelingen. De VVD heeft mij in dat verband verzocht als informateur op te treden en te onderzoeken welke partijen in Gelderland tot een vruchtbare samenwerking kunnen komen en een stabiele coalitie kunnen vormen. Ik heb deze taak graag op mij genomen.

Proces

In de week van 9 t/m16 maart heb ik in volgorde van klein naar groot gesprekken gevoerd met de lijsttrekkers van alle in provinciale staten gekozen partijen. In veel gevallen was ook een secondant aanwezig. In deze gesprekken kwamen steeds dezelfde vragen aan de orde:

- hoe duidt de fractie de uitslag van de verkiezingen?
- wat wil de fractie in elk geval realiseren in deze bestuursperiode?
- wat wil de fractie in elk geval niet gerealiseerd zien?
- wie is voor de fractie eventueel kandidaat-gedeputeerde?

Ik merk op dat de gesprekken zonder uitzondering in een plezierige, open en constructieve sfeer zijn verlopen. Ik proefde ook breed waardering voor de door de VVD voorgestelde procedure met een informateur.

Verkiezingsuitslag

Partij*	maart 2011	vorige periode	+	-
VVD	11	9	+ 2	
PvdA	9	10		- 1
CDA	9	15		- 6
PVV	6	-	+ 6	
SP	5	6		- 1
D66	4	1	+ 3	
GroenLinks	4	3	+ 1	
ChristenUnie	3	4		- 1
SGP	2	3		- 1
50Plus	1	-	+ 1	
PvdDieren	1	1		

* in volgorde aantal stemmen

Zoals uit de tabel hiervoor al naar voren komt laat de verkiezingsuitslag een aantal trends zien. De VVD heeft deze verkiezingen duidelijk gewonnen. De partij heeft niet alleen het aantal zetels van 9 naar 11 zien toenemen, maar is ook de grootste fractie in provinciale staten geworden. Ook D66 heeft duidelijk gewonnen met de groei van 1 naar 4 zetels. De liberale partijen hebben dus duidelijk winst geboekt. Daarnaast is de PVV met 6 zetels in provinciale staten gekozen. Een andere trend, die ook over langere termijn zichtbaar is, is dat de christelijke partijen CDA, CU en SGP hebben verloren, gezamenlijk 8 zetels.

Ik stel echter ook vast dat, ook al hebben zij verloren, CDA en PvdA naast de VVD nog steeds de grootste fracties in PS vormen en een substantieel deel van het electoraat vertegenwoordigen. Ik constateer verder dat de zittende collegepartijen CDA, PvdA en CU hebben verloren. Mijn conclusie is dan ook dat het huidige college niet zondermeer kan doorgaan. Maar wat is dan wel mogelijk en gewenst?

De opdracht

Opdracht aan mij als informateur is om te onderzoeken welke partijen in Gelderland tot een vruchtbare samenwerking kunnen komen en een stabiele coalitie kunnen vormen.

Vruchtbare samenwerking betekent naar mijn opvatting onder meer dat er tussen de beoogde coalitiepartners programmatisch geen onoverbrugbare verschillen mogen bestaan, sterker nog dat er een zekere gemeenschappelijke noemer is waarop men elkaar vindt. Een stabiele coalitie betekent dat deze een werkbare meerderheid in provinciale staten heeft, waarmee ik bedoel groot genoeg om voldoende steun te hebben en klein genoeg om daadkracht te kunnen tonen. Maar vooral vraagt dit om coalitiepartners, en zeker ook beoogd gedeputeerden, die vertrouwen in elkaar hebben.

Een ander aspect waar ik rekening mee heb te houden is de in de begroting 2011 opgenomen bezuiniging op het college van gedeputeerde staten door dit met één gedeputeerde minder voort te zetten, dat wil zeggen 5 gedeputeerden.

Tenslotte is het vanzelfsprekend dat in de samenstelling van de coalitie de verkiezingsuitslag tot uitdrukking komt.

Advies

Tegen de achtergrond van de opdracht hebben de gesprekken mij tot de overtuiging gebracht dat een rechtse coalitie met daarin de PVV in ieder geval geen reële optie is. Getalsmatig zou een dergelijke coalitie net mogelijk zijn, maar op verdere steun uit de staten hoeft een dergelijk verbond niet te rekenen. Daarnaast is de PVV geheel nieuw, zelf nog onbekend met het werk van de Staten en voor de andere fracties een onbeschreven blad. Naar mijn mening dient de PVV eerst de gelegenheid te krijgen om zich vertrouwd te maken met het bestuur op provinciaal niveau. Een centrum-rechtse coalitie van VVD, CDA, D66, CU en SGP acht ik ook niet aan de orde vanwege de omvang van deze coalitie en het verlies van alle daarin deelnemende christelijke partijen.

Een linkse coalitie met als kern PvdA, CDA en SP acht ik ook niet reëel. Om op een meerderheid in provinciale staten te kunnen rekenen, heeft deze coalitie zeker nog steun van twee partijen nodig. Maar belangrijker vind ik nog dat het ondenkbaar is dat de VVD als grootste partij en winnaar van de verkiezingen buitenspel komt te staan.

Getalsmatig zijn ook nog paarse coalities in verschillende combinaties mogelijk. Deze heb ik echter evenmin verder in beschouwing genomen. Wat deze provincie naar mijn mening nodig heeft is een stabiel college met een samenstelling die zicht geeft op continuïteit, ook na volgende verkiezingen voor provinciale staten.

Alles overwegende adviseer ik dan ook te komen tot een centrumcoalitie bestaande uit VVD, PvdA en CDA mét een vierde partij. Afhankelijk van de omvang van de 4e partij kan een dergelijke coalitie op een robuuste meerderheid van minimaal 31 zetels rekenen. Door veel partijen is een voorkeur voor deze coalitie uitgesproken, zij het dat, niet verrassend, over de 4e partij verschillende opvattingen bestaan. Ik kom daar later op terug.

Belangrijke overweging om tot dit advies te komen is, zoals eerder aangegeven, dat VVD, PvdA, CDA nog steeds de grootste partijen in provinciale staten zijn.

Bovendien lijken de programmatische verschillen tussen deze partijen overkomelijk, al zullen op het gebied van EHS/Natura2000 en stedenbeleid goede afspraken gemaakt moeten worden.

Van belang vind ik zeker ook dat mij is gebleken dat partijen vertrouwen in elkaar hebben. En last but not least kan een 4^e partij met een portefeuilleverdeling 2-1-1-1 waarborgen dat de VVD niet "aanschuift" bij bestaande coalitiepartners CDA en PvdA.

Als 4^e partij zijn genoemd D66, GroenLinks, ChristenUnie en SGP. Vanuit het perspectief dat een vierde partij programmatisch zo dicht mogelijk bij de VVD zou moeten aansluiten, lijken mij de ChristenUnie en GroenLinks minder voor de hand te liggen. De SGP zou zeker een mogelijkheid zijn, maar heeft verloren en levert qua zeteltal beperkte versterking. D66 zou dan naar mijn gevoel het eerst in aanmerking komen, omdat deze programmatisch past en winst heeft geboekt.

Tenslotte

In de gesprekken zijn ook een aantal zaken naar voren gekomen die niet direct betekenis hebben voor het informatieproces, maar waarover ik mij wel een enkele opmerking permitteer.

Zo heb ik bij meerdere partijen voorkeur geproefd voor een coalitieakkoord op hoofdlijnen, nader in te vullen door een werkprogramma van het college. Ik wil dit graag ondersteunen: Tracht met een globaal akkoord een stip op de horizon te kiezen, waar wellicht ook andere niet-coalitiepartijen zich in kunnen vinden. Een centrumcoalitie kan daarmee zowel naar links als naar rechts ook ruimte aan provinciale staten bieden.

Opvallend is dat veel partijen hebben gepleit voor een warme overdracht van taken aan gemeenten, waarbij met name de jeugdzorg veelvuldig is genoemd. Ik geef dit signaal graag mee bij de verdere onderhandelingen.

Tenslotte nog het volgende. Een enkele fractie heeft gepleit voor een vrouw in het college. Uit eigen ervaring wil ik dit pleidooi graag ondersteunen.

Ik hoop dat mijn advies bijdraagt aan een spoedige en constructieve vorming van een college dat in staat zal zijn de uitdagingen voor de toekomst daadkrachtig aan te pakken.

Mr. G.J. de Graaf
21 maart 2011